

լով Ալի Ի. Աբի Տալիբի հետ՝ Ապա նա նշանակեց Օմար Ի. Աբդուլ Ազիզին, փայտափայտի նահապետի տիրոջը, իսկ այլևս առանձնում են, որ Օմարի օգնականն էր (վերլուծելով) Հաթիմ Ի. Նուժան, բայց այս տեղեկությունն հաստատ չէ։

Եղեղ Ի. Աբդուլմալիկը (720—724) կառավարեց կարգեց Միջագետքը և Սաֆարյան Ալթունի, որին յետոյ հեռացրեց եւ նորա տեղը գրեց Զարիզ Ի. Աբ Ալիյիին։ սա յարձակեցաւ Լակիւնների վերայ եւ առաւ Համադանն գաւառը։

Ապա Հայաստանում կառավարեց Զարրահ Ի. Աբդալլահ Ալ Տակաֆի, Մազհէլ ցեղից, որ նստաւ Պարսաւում։ Նա տեղեկացրեց ամիրայետին, որ այստեղ չափի եւ կշիռքի տարբերութիւն կայ եւ հաստատեց հաստարութիւն եւ ծառութիւն, շինեց տալով Զարրահի կողմէ չափը, որով մինչեւ օրս Պարսաւու բնակիչք առեւտուր կ'անեն։ Անցնելով Կուր գետը, Զարրահ հաղթեցաւ, կարեց Սամաւի գետը, մտաւ խաղաղների երկրը եւ կտարեց նոցանից մեծ բաղձութիւն, գորանից յետոյ պատերազմեցաւ Համադանի երկրի բնակիչների հետ եւ խաղաղութիւն կապեց նոցա հետ այն պայմանով, որ նա նոցա փոխադրէ խաղաղ գաւառը, տալով նոցա (բնակելու համար) նորա քաղաքների երկուսը։ Ապա յարձակեցաւ Ղառուփների վերայ, գերեց նոցանից ոմանց, վերադարձաւ եւ Զիւլայ Զարրահ, իսկ նորա զորքը ձմեռեց Պարսաւում եւ փայտափայտում։ Երբ խաղաղը, անցնելով Արաքսը, մտան երկրի խորքերը, եւ ձակաւեց նոցա հետ Արաքսի։

1 Օմանի խաղիողւմից յետոյ (856) Ալիի՝ Կրեւի Մահմադի յարձրի՝ իւր թիկնաւորութեամբ պատճառ եղաւ որինանհէջ պատերազմի, որ ընդ միշտ երկու հակառակ բանակների բաժանեց իւրեմական աշխարհը։

2 Եւսթի, այսմ Աբդիլ լա Արաքսառականում, որ Արմից ծովը կը թափի։

3 Istaxri Համադան (إستخر) վիճակը կը գնէ Կասպից ծովի ափին, Ըարբան քաղաքից անմիջապէս հիւսիս։ Սորանից վերեւ տարբերում են Գրիլանի եւ Զիրվանի գաւառից մինչեւ Բակոյի, Գիրուհի, Լէկիւնիի սահմանները եւ երկու գետերի խառնուրդը։ Ապա հիւսիսում են Լիւրանի բնակիչք, որոնք ըստ ամուր բերդ ունին։

4 Որ վերեւում յիշան է։

5 الجوف Կովկասի ընդունայն գետերից մէկն է, որ Գերեզնից հարաւ Կասպից ծովը կը թափի։

6 Masudi II, 40: غمق Jakut: «Գար-էլ-արաբ Նուահմանիկաւ եւ այս (Կասպից) ծովի վերայ, որտեղ կը փռչոյն խաղաղը, Սարիքը, Սինդարը (Սամանդարը ?), խաղաղը, Կուրը, Բաբլը, Զարանիկանք եւ Սաֆիք (سافى), վերիններս Բար-էլ-արաբից հիւսիս կը բնակին, Kamuss: Ալան՝ ցեղի եւ տերութեան անուն է... զա այն երկրն է, որ այժմ Գաղատան կը կոչու եւ որի մայրաքաղաքն է Կոմալի։ Այժման Այթով գիւղը՝ Գերեզնից հիւսիս թերեւս արաքսի մասնաւորների առանձն ցեղի անունն իւր մէջ կը յիշատակէ։

7 Իսթաքի մեր մասնաւորների վարդանակերան է։ Istaxri: «Գարաբ կ'անցնի վարդանի գետերի առկէից... փայտափայտից մինչեւ վարդան 7 փարսան է, Ըստ Edrisy (II, 323) այդ ասարանութիւնը հաւասար է 12 փարս

դաշտավայրում. սորա հեռացած դէպի Արտաշի, Զարրահ կուտեց նոցա հետ 4 փարսաղ Հայաստանին կից տարածութեան վերայ շարունակ 3 օր եւ նա հաստակեցաւ այս ձակապատմարում իւրայիններով, ուստի գետը Զարրահ կոչեցաւ, որպէս եւ կամուրջը, որ նորա վերայ էր։

(Հարանգիւնի)

Բ. ԽԱՆԱԹԵԱՆՑ

ԲԱՆԱՍՑԵՂԾԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՐԶ

ԳԵՐ. Հ. ԵՂԻՇԷ Ժ. ՎՐԻ. ԳԱՅԹԱՆԵԱՆՍԻ

ՅՈՐԴԱՆԵԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

Վառ Մայիսի առաւօտուս զուրթարար Մեր սրտերը կը թրթռան զեղծ քնքար, Երբ վարդերու, շահարաններու փթթումին ներկայ կ'ըլլայ ծաղկման ինկոտ հոգին։

Բնութիւնը կեանքը կ'երգէ ներդաշնակ, Կը նուագէ առջին կնիւնը Զեղ դաշնակ, Տիքով աշուն, հոգով գարուն կը թուրէք, Ո՛չ մահ, այլ կեանք կ'ուզէք տնտնէլ համարներ։

Ոսկի ունիք, դէպ դէպ զըքմը յօրինած, Տարեկանու առէկնանք իր չիւտած։ Պարտիզական չէք զըքի, հապա թուաբան, Գնդեցիկը, ազնոյ Զեղի ունին բան։

Կեանք տուած էք զեղծած թողութիւն, Թե՛ւ տալին, Դուք սրտից մեշտ օգտակարն ու բարին, Ե՛նք, նսր սիւնակ Զեղ տքունմին եւ շանքին, Փռչոյլ ծոցէն զուրս կը հանէք զանձ անգին։

Անս ինչո՞ւ խնդով թրմուած մեր հոգին, Ինչո՞ւ յորգնք ըզգացումներ իր չիւտած։ Անք ցոյց սնունդ են մէկ կտի, Ուր ծածանշէլ ալեհեր զուլիս հնագէտի։

Գերապատիւ ծերունազարդ Յորդիւսը, Եղիւթանակից շուրջ խմբուած այս որեւոր՝ Համակ լուծաւ յարաբերուած արքունիքով Բեղուն զործիւր չ' անուանը կանգնին ճատազով։

Սրտն լեցուն կը քարային եռանդոտ, Բանի լսն փառքից բարեին թունդ որոտ, Հինքը նորք խաղաղով սքող հալաասար, Մեր շուրթերէն կը թոցունսք մաղթանք յար։

Կեցցէլ յաւիտ. Ազն կամովին Զեղ յե՛ւ, Ո՛վ փառքի մէջ պանծալի հայր Եղիւր։

ՅՈՐԴԱՆՑ Վ.

տալի (— 31 մլնդ)։ Ibn Xordadbeh վարդան քաղաքը կ'անունէ Արաքսականի ծայրագոյն սահման (118, 227), Պարսաւից 8 յայտարարում հեռու (122)։ (1 ֆարսաւս — 3 արաքական մլնս — 5/6 վարսա)։

